

AKADEMISKA HUS

Näckrosen

Bedömningsutlåtande över parallella skissupdrag

Bakgrund

Akademiska Hus region Väst inbjöd 2015-04-01 till parallella uppdrag för utveckling av Campus Näckrosen vid Renströmsparken i Göteborg. Avsikten med uppdraget var att få belyst principförslag till en samlad lokallösning för Göteborgs universitetsbibliotek och Göteborgs universitets konstnärliga fakultet, i anslutning till Göteborgs universitets humanistiska fakultet och omgivande kultur- och stadsmiljö.

Syftet med det parallella skissupdraget har varit att utreda förutsättningarna för en inplacering av Universitetsbiblioteket och Konstnärliga fakulteten genom om- och tillbyggnad av de befintliga byggnaderna - nuvarande "Universitetsbiblioteket", "Gamla hovrätten" och "Artisten". Vidare att de byggnader som ingår i det parallella uppdraget integreras med den befintliga byggnaden "Humanisten", där en utbyggnad beslutats och är under genomförande.

Möjligheterna att visa konst och genomföra konstnärliga presentationer och kulturella evenemang utomhus, kring och mellan de planerade huskropparna har studerats, liksom att tillgodose behovet av en kontakt mellan de konstnärliga utbildningarna och omvärlden utanför campus genom anknytning till Götaplatsen och området vid Korsvägen.

I uppgiften har också ingått att ge förslag till utveckling och gestaltning av det genomgående så kallade "Kulturstråket" mellan Götaplatsen och Korsvägen och den viktiga kopplingen mellan parken och området kring Korsvägen. Interna huvudstråk och entrépunkter kopplade till den omgivande staden har också studerats.

I uppdraget har både de funktionella och gestaltningsmässiga aspekterna och relationen till platsen varit av stor betydelse, för att tillvarata och utveckla parkmiljöns värden. Ett gestaltningsmässigt anslag har givits för föreslagna byggnaders exteriöra utformning. Uppdragsresultatet har en utredande och ”resonerande” karaktär och kan komma att ligga till grund för efterföljande parallella uppdrag eller arkitektävlingar, mer inriktade på konkreta byggnadsfrågor för hela eller delar av området.

Området söder om Johannebergs Landeri, i den del som inte berörs av utbyggnaden av Västlänken, kan disponeras för universitetets långsiktiga utvecklingsbehov, i kombination med lokaler för verksamheter med kulturell och konstnärlig inriktning i själva landeriet. I uppgiften har ingått att på denna plats översiktligt ge förslag till utformning av bebyggelse med funktionell koppling till området kring Korsvägen.

Under skissarbetet kom den konstnärliga fakultetens analys av framtida verksamhetsinriktning och åtföljande lokalbehov alltmer att peka i riktning mot multidisciplinaritet, integration och samverkan mellan institutionerna Högskolan för design och konsthantverk (HDK), Högskolan för scen och musik (HSM) och Akademin Valand. Under samma period undersökte Stadsbyggnadskontoret förutsättningarna att ta tomten Lorensberg 24:2 i anspråk, alltså det parkeringsdäck som är beläget norr om huset Artisten, invid Karin Kavlis plats. Det uppdrogs därför åt två av de inbjudna arkitektkontoren, Jais och Tham & Videgård, att studera hur den konstnärliga fakulteten kunde inrymmas i huset Artisten samt i en ny byggnad på ovan nämnda tomt.

Inbjudna arkitekter

Följande arkitektföretag har anlitats för uppdraget:

- Jais arkitekter
- Tham & Videgård arkitekter
- Varg arkitekter
- Wingårdhs arkitektkontor

Bedömningskriterier (utan inbördes ordning)

- Arkitektur och gestaltning
- Inplacering av byggnader i relation till platsens helhetsmiljö
- Tillvaratagande och utvecklande av kulturhistoriska värden i byggnader
- Tillvaratagande och utvecklande av naturvärden i omgivande parkmiljö
- Tillvaratagande av de konstnärliga utbildningarnas produktion för att skapa offentligt liv i området
- Förslagets kapacitet att generera möten mellan studenter, lärare och forskare å ena sidan och mellan akademi och allmänhet å den andra
- Byggnadsfunktion inklusive entréfunktion
- Samband
- Generalitet och flexibilitet
- Tekniska lösningar och energieffektivitet
- Areaeffektivitet och totalekonomi med årskostnadsperspektiv

Bedömningsgruppen

Arbetet har varit indelat i två deluppdrag, benämnda Del I och Del II, där Del II har avsett inplacering på den så kallade ”Parkeringstomten”.

Startmöte hölls 2015-04-21, mellanredovisningar för Del I 2015-05-18 och 2015-06-10, samt inlämning och presentation 2015-09-02. Mellanredovisning för Del II hölls 2015-09-22, samt inlämning och presentation 2015-10-14.

Förslagen har bedömts av en grupp bestående av:

- Birgitta van Dalen, ordförande, regiondirektör, Akademiska Hus region Väst
- Hans Hofflander, projekt- och fastighetsutvecklingschef, Akademiska Hus region Väst
- Christian Frisenstam, arkitekturråd, Akademiska Hus AB
- Margareta Hemmed, överbibliotekarie, Göteborgs universitetsbibliotek
- Ingrid Elam, dekanus, Göteborgs universitet, Konstnärliga fakulteten
- Margareta Hallberg, dekanus, Göteborgs universitet, Humanistiska fakulteten
- Johan Öberg, projektledare, Göteborgs universitet
- Andreas Eklöf, biträdande projektledare, Göteborgs universitet
- Mårten Tiselius, Göteborgs universitet, chef arkitektur och strategisk fastighetsutveckling
- Hans Bjur, arkitekt SAR/MSA professor emeritus, Göteborgs universitet
- Anna Bergqvist, Konstkåren
- Jenny Appelgren, Göta studentkår
- Björn Siesjö, Göteborgs stad, stadsarkitekt

Sakkunniga och stöd vid utvärdering:

- Mist Thorkelsdottir, prefekt Högskolan för scen och musik (HSM)
- Ulf Dalnäs, prefekt Högskolan för design och konsthantverk (HDK)
- Mick Wilson, prefekt Akademin Valand
- Eva Huntington, Göteborgs universitetsbibliotek, chef för humanistiska biblioteket
- Mark Wennerström, kanslichef, Göteborgs universitet, Konstnärliga fakulteten
- Mats Andrén, prodekanus, Göteborgs universitet, Humanistiska fakulteten
- Magnus Svedmark, Göteborgs universitet
- Andrea Gustavsson, planarkitekt Stadsbyggnadskontoret
- Sophia Älfvåg, planarkitekt Stadsbyggnadskontoret
- Magnus Pettersson, arkitekt Inobi

Bedömningsutlåtande

Bedömningsgruppen avger följande utlåtande:

Generella aspekter på förslagen

Förslagen ger tillsammans en god belysning av möjligheter och begränsningar i behandlingen av den aktuella byggnadsfrågan och till hur universitetets önskemål om nya lokaler kan ges en fysisk gestalt. Såväl det överordnade målet att skapa en mötesplats för humaniora, kultur och konst i Göteborg som de föreslagna byggnadsvolymerna och deras relation till sin kontext, har givits inbördes olika lösningar.

Parkeringsstomten:

Volymstudierna visar att det samlade lokalprogrammet för den konstnärliga fakulteten väl kan inrymmas genom en ombyggnad av huset Artisten och en tillbyggnad av Artisten på den så kallade parkeringstomten, med stora funktionella kvaliteter och goda samband för verksamheten. Tham & Videgårds upplägg har en rationell grundstruktur med stor generalitet och flexibilitet, goda samband och möjligheter för framtida verksamhetsförändringar. Jais förslag visar på en vilja till variation och upplevelsekvaliteter i det inre publika rummet.

Bedömningsgruppen önskade en analys av vilka konsekvenser en rivning av hela eller delar av f d Kjellbergsska flickskolan ger för att rymma och organisera den konstnärliga fakultetens lokalprogram. I Jais förslag rivs således den norra flygeln av f d Kjellbergsska flickskolan medan den östra flygeln mot Johannebergsgatan enligt uppdraget skulle bevaras och byggas om. Studien visade tydligt att den befintliga skolbyggnaden saknar möjligheter till yteffektiva och flexibla lösningar. För att få plats med

programytorna föreslås en indragen takvåning på den befintliga byggnaden Artisten och ett 9-våningar högt tornhus mitt i kvarteret. Lösningen med ett fristående torn i kvarterets inre bedöms ge sämre förutsättningar för den konstnärliga fakultetens verksamhet, de inre sambanden och möjligheterna till framtida förändring. I förslaget av Tham & Videgård, som bygger på att hela f d Kjellbergsska flickskolan kan rivras, visar analysen att detta mer omfattande ingrepp ger förutsättningar att uppnå de funktionella kvaliteter som fakulteten önskar.

Gestaltningen av byggnaden och kvarteret inverkar i hög grad på stadsbilden, såväl kring Götaplatsen som i stråken Fågelsången och Johannebergsgatan. Bedömningsgruppen anser att projektet bör betraktas som en grundbult i en arkitektonisk komposition som både avslutar Kungssportsavenyn och leder vidare mot Renströmsparken. Det fullbordar ett aldrig färdigställt kvarter och bildar en markerad entré till Campus Näckrosen. Såväl Jais som Tham & Videgård har lämnat intressanta förslag på hur den svåra uppgiften kan utvecklas och formges. Båda lägger vikt vid kvartersbyggnadens samspel med Johannebergsgatan och Fågelsången genom att planera lokaler i bottenvåningen mot gatan och en framträdande entré mot parkstråket. Jais byggnadsvolym kan uppfattas som alltför stor och påträngande mot Johannebergsgatan och relationen till byggnaderna på andra sidan gatan är otillräckligt studerade. Tham & Videgård däremot har anpassat byggnadskroppen mot Johannebergsgatan på ett fint sätt genom att välja samma takfotshöjd som i det befintliga motstående kvarteret. De förskjutna fasadlivet och lokaler med exponerade verksamheter mot gatan ger goda förutsättningar att skapa stadskvaliteter. Förslagsställarnas perspektiv från Götaplatsen visar två helt olika tolkningar av stadsbilden och platsens arkitektoniska förutsättningar. Jais byggnadskomplex har svagt utvecklade relationer till platsens kynne och framträder därför avvikande i den historiskt särpräglade miljön kring Götaplatsen. Tham & Videgård byggnadsvolymer, fasaduttryck och materialkoncept är däremot mycket väl anpassade till situationen, framträdande men underordnade, och arkitekturen har en monumental prägel samtidigt som den är nätt och smälter in i kulturmiljön.

Bedömningsgruppens slutsats är att en inplacering av den konstnärliga fakulteten genom inanspråktagande av parkeringstomten och rivning av f d Kjellbergsska flickskolan bäst svarar mot projektets vision och de uppställda programkraven.

Universitetsbibliotekets byggnader

Volymstudierna, som i detta fall gällde att inpassa nya verksamhetsprogram för den konstnärliga fakulteten och universitetsbiblioteket, visar att universitetsbibliotekets befintliga byggnader bjuder på rejält motstånd. Tham & Videgård och Varg valde att riva hela biblioteksbyggnaden och Jais och Wingårdhs att bevara delar av den. Wingårdhs har utvecklat en intressant balans mellan respekt för byggnadsarvet och djärv transformering. Byggnaden har givits två ansikten, en slags januskaraktär. En modern fasad mot Korsvägen som blickar in i framtiden medan de existerande mot Renströmsparken uttrycker det förflutnas närvaro. Den nya fasaden förutsätter rivning av de befintliga delarna mot öster, dels för att foga in byggnaden till den lägre nivån (ca +21) på Johannebergsgatan–Lundgrensgatan, dels för att ge Campus Näckrosen en uttrycksfull fasad mot Korsvägen. Genom omfattande inre rivningar och en överglasad gård som centralt öppet rum, utvecklas möjligheter att pressa in delar av programmet för den konstnärliga fakulteten.

Vi kan konstatera att det befintliga universitetsbiblioteket är svårt att anpassa till speciella verksamhetsbehov som till exempel för konstnärliga fakulteten. Rivning, helt eller delvis, vore således en befogad strategi med de givna förutsättningarna. Om byggnaden, som trots sin ofullkomlighet äger värden både som arkitektur och i universitetets kollektiva minne, skall bevaras bör utgångspunkten bli att pröva vilka verksamheter som kan passas in med minsta möjliga motstånd, som universitetsinstitutioner, studentbostäder, kårfunktioner, kontor, s.k. inkubatorer med mera.

Gamla hovrätten:

Inom en befintlig hovrättsbyggnad kan med smärre förändringar ett centrum för innovation och utveckling inom konst, kultur och humaniora skapas som ett led i förverkligandet av campusvisionen. En innovationshub – av en typ som idag tas fram på Gamla arkitektskolan på Östermalm ("A-House") i Stockholm är ett tänkbart verksamhetsalternativ för hovrättsbyggnaden.

Framför allt Wingårdhs visar att byggnaden kan integreras i utbyggnader för nya verksamheter med varsamhet, med volymer och funktioner anpassade till omgivningen. Gamla hovrättens exteriöra och interiöra karaktär kan till stor del bevaras. Genom smärre justeringar, som rivning av mellanväggar i framför allt kontorsdelarna, kan funktionella utrymmen för nya verksamheter skapas. Men man ser tydligt att även andra verksamheter skulle kunna beredas plats genom samma om- och tillbyggnadsprincip. Förslaget tillför stadsmässiga kvaliteter till ett genomgående stråk mellan Landeriet och universitetsbiblioteket. Stråket ansluter till Lundgrensgatan och Carlandersplatsen, är primärt avsett för gång- och cykeltrafik samt varutransporter och ökar tillgängligheten såväl inom som till området. Väsentliga relationer till bostadshusen på andra sidan gatan är väl studerade och avvägda. Takfotshöjden +31,8, dvs. 13 meter (3 våningar) över gatunivå, är 5 meter under motsvarande på bostadshuset och 1 meter lägre än Gamla hovrättens taknock. Måtten skapar en ljus stadsgata med rymd, cirka 18 meter bred. Tillbyggnadens gröna platta tak samt bevarandet av de mäktiga träden i hörnet Johannebergsgatan - Olof Wijksgatan bidrar till att föra områdets gröna karaktär vidare.

Ur stadsbyggnadssynpunkt verkar således Wingårdhs förslag till kompletterande nya volymer i anslutning till Gamla hovrätten gynnsamt på flera sätt. På ett varsamt men också djärvt sätt bidrar de starkt till att skapa nya platser, stadsrum och rörelser inom Campus Näckrosen som utvecklar och gör kulturarvet mer tillgängligt, såväl byggnaden som Renströmsparken. Johannebergsgatan utvecklas från bakgata till stadsgata, Olof Wijksgatan blir tydligare definierad som gata i enlighet med Albert Lilienbergs ursprungliga planer och som entrérum till Campus Näckrosen/Renströmsparken. Därtill blir sammanhanget med Korsvägen, Landeriet och Universitetsbiblioteket organiserat och får gestalt.

Vi kan avslutningsvis konstatera att även förslagen från Varg och Jais visar på likartade möjligheter på Hovrättstomten, dock utan att övertyga i den arkitektoniska gestaltningen och framför allt anpassningen till omgivningen. Framför allt Jais förslag att genom relativt hårdhänt ombyggnad och en omfattande tillbyggnad mot sydost inrymma ett nytt universitetsbibliotek vann bedömningsgruppens intresse i ett tidigt skede. Bristerna när det gällde att inrymma den konstnärliga fakultetens program i gamla universitetsbiblioteket genom om- och tillbyggnader, samt att detta senare i processen visade sig möjligt inom kvarteret med Artisten och "parkeringsstomten", medförde att den intressanta ansatsen alltmer föll ur en realistisk helhetslösning för Campus Näckrosen.

Slutsatser om förslagen i förhållande till programförutsättningar och mål

Invändigt huvudstråk mellan Karin Kavlis plats och Humanisten

Har prövats av Wingårdhs, Jais och Varg. Slutsatsen är att ett sådant är svårt att genomföra, att det inte påverkar integrationen av universitetet i stadslivet och att tanken därmed bör överges.

Anknytning Götaplatsen–Korsvägen

Har prövats i alla förslag (minst utvecklat av Tham & Videgård). Studierna visar att anknytningen skall ske söder Landeriet och att en tillbyggnad av Gamla hovrätten österut skapar en naturlig övergång, ett slags portmotiv och inbjudande gest mot Korsvägen.

Integration med Humanisten

I allmänhet dåligt belyst i förslagen. Undantaget är Wingårdhs bibliotekslösning som innehåller en direkt koppling. Slutsatsen är att bibliotekets nuvarande läge är nära det optimala. En flyttning av universitetsbiblioteket till Hovrättstomten skulle innebära en försämrad integration.

Möjligheter att visa konst och kultur utomhus i mellanrummen mellan huskropparna

Finns i alla förslag som utvecklar problematiken med att bygga om och till befintliga byggnader (Wingårdhs, Varg, Jais). I dessa sker en varierad "plats- och rumsproduktion" som berikar och vitaliserar Campus Näckrosen som helhet. Tham & Videgård redovisar inga sådana platser.

Anknytning Campus Näckrosen–Korsvägen

Två förslag utmärker sig. Tham & Videgård genom en minimalt utvecklad vertikal anslutning med trappor till en monumental byggnad avsedd som landmärke/fond med referens till Götaplatsen – och Wingårdhs genom en biblioteksbyggnad som fysiskt förbinder nivåer med cirka 15 meters höjdskillnad. Det senare kan uppfattas som ett starkt gestaltat uttryck för universitetsbibliotekets och universitetets vilja

att vara en aktör i framtidens (stads)utveckling. Vi vet ännu inte hur en sådan vidsträckt lösning skulle påverka bibliotekets möjlighet att utveckla verksamheten i enlighet med sin vision, men detta kommer att studeras i ett senare skede.

Entréer och kopplingar till staden

Antalet entréer brukar ofta betraktas som en indikator på kopplingen mellan stad och byggnad. Tham & Videgård har få medan Wingårdhs, Jais och Varg har många. Flest tydliga och strategiskt positionerade entréer har Wingårdh redovisat, vid Korsvägen, utmed Johannebergsgatan, Lundgrensgatan, Olof Wijksgatan och mot Renströmsparken och kulturstråket.

Konstnärliga fakultetens inplacering med tyngdpunkt i Gamla hovrätten och funktionell koppling till övriga universitetsbyggnader

Wingårdhs och Varg har belyst denna fråga (se text ovan om Gamla hovrätten)

Förläggning av lokaler under mark

Utöver Universitetsbibliotekets depåbehov har denna uppgift endast behandlats av Wingårdhs i mellanpresentation 2. Förslaget prövade möjligheterna i ett sammanhängande internt stråk kopplat till Västlänkens uppgång väster Gamla hovrätten på nivå +9 till +15 ca. Förslaget tillförde oväntade kvaliteter som samband mellan Artisten och Gamla hovrätten under Olof Wijksgatan, öppenhet mot Johannebergsgatans nedre delar och mot Landeriparken. Ett intressant koncept som möjligen kan vidareutvecklas när Västlänken planeras mer i detalj inom nära framtid.

Landeriparkens utnyttjande och byggnaders funktionella koppling till Korsvägen-området

Alla förslag utom Tham & Videgård har behandlat frågan mer ingående. Dessa förslag tycks mer eller mindre konvergera vad gäller läge och gestaltungsprincip. Wingårdhs studie är mest detaljerad och tar ett grepp över hela mötet mellan Campus Näckrosen och Korsvägen. Speciellt framträdande i sammanhanget är universitetsbibliotekets nya byggnad som stiger upp från nedre Eklandagatan och landar på Humanisten samt utvidgningen av Korsvägens västra sida till en plats, en s.k. largo där både rörelse och vistelse kan äga rum. Kopplingen över Lundgrensgatan med en läsesal med bryggfunktion betraktas dock som mindre lyckad och problemet med länken mellan Landeriparken och Renströmsparken över och förbi Lundgrensgatan förblir därmed olöst och behöver studeras ytterligare.

Universitetsbibliotekets synlighet

Förslagen visar olika varianter på hur synligheten kan gestaltas. Wingårdhs ”smyger in” en präktig vertikal byggnadsstruktur mot söder i anslutning till Lundgrens trappor och Eklandagatans bostadshus. En dramatisk och anslående annonsering av universitetsbiblioteket och Göteborgs universitet på Korsvägens nivå (cirka + 10) som också sörjer för ökad tillgänglighet. Tham & Videgård presenterar närmast det motsatta, en monumental, distanserad byggnadsvolym som träder fram och i någon mening är avsedd att dominera Korsvägen. Jais däremot drar sig något tillbaka genom läget på Hovrättstomten och lockar in till parken.

Campus Näckrosen som symbol för universitetet

En adressering av Göteborgs universitet mot Korsvägen via ett nytt universitetsbibliotek som sammankopplas med Nya humanisten, en adressering mot Götaplatsen av de konstnärliga institutionerna och ett kreativt ”nav” i Gamla hovrätten är baskomponenterna i den kreativa och intellektuella miljö som kommer att kunna bilda Campus Näckrosen. Genom dessa satsningar, kan platsen förvandlas till ett nationellt och internationellt kreativt centrum där konstnärlig praktik möter kritisk reflektion i enlighet med visionen för hela campusprojektet. (”Mötesplats för humaniora, kultur och konst i Göteborg”).

Generell och flexibel utformning stimulerar möten, mellan verksamheter och med samhället

Här finns två olika spelplaner, å ena sidan stadsrummen, platserna och den urbana kontexten och å den andra disposition inom byggnaderna som kan skapa händelserika gränssnitt mellan arkitekturen och staden. Gränssnittet är Jais styrka, trots en (för) hög definition av det rumsliga utnyttjandet. Alstrandet av varierande stadsrum och situationer mellan byggnaderna och mot gatorna framträder som karaktärsdrag i Wingårdhs förslag. Inom Tham & Videgårds byggnad är alla möten möjliga att skapa, men relationen till campusmiljön utanför förblir oklar.

Möjliggör utveckling av undervisningsmetoder, forsknings- och biblioteksmiljöer

Tham & Videgård är minst föreskrivande. Allt är möjligt, vilket utgör en positiv utgångspunkt. Övriga förslag har lägre frihetsgrad, på gott och ont. Tham & Videgårds förslag där HDK, Valand och ett nytt universitetsbibliotek inryms i en enda stor byggnadsvolym möjliggör också en lodrät inplacering i byggnaden av Akademin Valand och HDK. Därigenom kan markkontakt uppnås för de konstnärliga ämnena, vilket i sin tur skulle kunna förbättra ljusinsläpp för biblioteksdelen. Närheten till den humanistiska fakulteten är en stor fördel här.

Publika rum som samspelar med staden. Blandat innehåll, publika lokaler i bottenvåningen och kontor

Utgångspunkten är att samspelet är svagt utvecklat idag. De få entréerna till universitetsbiblioteket och Humanisten gör att byggnaderna isolerar sig från omgivningen. Artisten är en mer publik byggnad som möjliggör insläpp av en betydande publik, men utöver huvudingången, som adresserar Renströmsparken, saknar bebyggelsen interaktionsmöjligheter med omgivningen. Volymstudierna visar på olika sätt på utvecklingspotentialen härvidlag. Det sammantagna materialet visar mycket tydligt att Johannebergsgatans utveckling till ett urbant stråk som tangerar Korsvägen och Renströmsparken/Campus Näckrosen kan lämna ett viktigt bidrag till utvecklingen av denna del av staden. Stråket skapar goda villkor för Campus Näckrosens vitalitet och samspel med staden, samtidigt som möjligheterna att utveckla ett attraktivt urbant stadsliv, en urbanitet, är helt beroende av Campusprojektets utveckling. Stråket kan "locka fram" ett blandat innehåll kring Artisten, Gamla hovrätten och universitetsbiblioteket som publika lokaler, kontor, studentbostäder, caféer och gallerier.

Attraktiva möjligheter i utemiljö

Varg, Jais och Wingårdhs visar i sina förslag att en rad attraktiva utemiljöer skapas särskilt i anslutning till de nya gränssnitten mellan nybyggnaderna och parken/kulturstråket. Tham & Videgård visar inget. Vargs dragning av cykeltrafiken längs universitetsfasaderna är en intressant idé som kan göra att parkrummet upplevs större samt kan bidra till mindre konflikt mellan cyklister med hög fart och lekande barn nära Näckrosdammen.

Campus Näckrosen visad som öppen, modern och nyskapande lärande-, forsknings- och biblioteksmiljö (präglad av såväl humanistiska studier som alla de konstnärliga genrererna). Miljön skall bidra till stadslivet. Det är viktigt att byggnaderna inte uppfattas som storskaliga!

Dessa två "förutsättningar/mål" kan uppfattas som fundamentala i universitetets värdegrund och bedömning. Vi frågar oss alltså i vilket eller vilka av förslagen som Campus Näckrosen kan uppfattas som en "öppen, modern och nyskapande" universitetsmiljö som "bidrar till stadslivet" och inte känns "storskalig". Tham & Videgårds gestaltningskoncept bygger på storskalighet och det är inte uppenbart hur Campus med den monumentala arkitekturen bidrar till stadslivet. Även om Vargs förslag ger en öppen karaktär så framstår campusmiljön inte som modern och nyskapande. Wingårdhs och Jais har båda kommit nära universitetets formulerade mål. Wingårdhs har utvecklat ett enhetligt mångfasetterat helhetsgrepp som kan upplevas som öppet och nyskapande.

Bottenvåningar skall utformas så att byggnaderna uppfattas som öppna och välkomnande

Alla förslagen har beaktat detta, men frågan vilka som uppfattas så kvarstår. Tham & Videgård redovisar t.ex. "aktivitetsbaserad kontorsverksamhet" mot Johannebergsgatan/Lundgrensgatan medan potentialen i HDK/Valands varierande och intressanta verksamheter exponeras högt upp i byggnaden där den efterfrågade effekten knappast kan nås.

Göteborgs universitets verksamhet skall synliggöras, uppehållsytor och foajéer väl synliga

Alla förslagen har beaktat detta, mer eller mindre framgångsrikt.

Generösa och tydliga entréer

Alla förslagen har beaktat detta, mer eller mindre framgångsrikt.

Generalitet och flexibilitet – men också optimala miljöer för konstnärlig verksamhet

Tham & Videgårds förslag skapar alla slags möjligheter på kort och lång sikt.

Cykelparkeringsplatser – attraktiv cykelparkering i källaren

Wingårdhs studie är den enda som redovisar cyklandetets närvaro med inlevelse och med trovärdig detaljering.

Visar och stödjer universitetets hållbarhetsprofil

Universitetet arbetar med hållbarhet inom utbildning och forskning och med att successivt förbättra förutsättningarna för detta. Hållbarhetsarbetet innehåller social, ekologisk och ekonomisk hållbarhet. Universitetet strävar också efter att minska sin klimatpåverkan och sin negativa miljöpåverkan från anställdas resor, byggnation och fastighetsförvaltning, kemikaliehantering, energianvändning mm. Sedan 2004 är universitetets kärnverksamhet och stödverksamhet miljöcertifierad enligt den internationella miljöstandard ISO14001 och EU:s miljöledningssystem EMAS. Arbetet utgår från Handlingsplan för miljö och hållbar utveckling 2011–2015.

Universitetet ställer vid nybyggnationer krav motsvarande nivån Miljöbyggnad Guld, enligt Sweden Green Building Councils certifieringssystem. Akademiska Hus kräver minst Silver. För att uppnå detta krävs att projektet i sitt fortsatta arbete ökar fokus på hållbarhets- och miljöperspektivet. Dessa frågor har bara delvis belysts i detta uppdrag.

Projekt Campus Näckrosen skall bidra till universitetets arbete med social hållbarhet, bland annat genom att bidra till breddad rekrytering. Samtliga förslag ger ökad öppenhet och tillgänglighet mot den stora och växande kommunikationsnoden vid Korsvägen. Wingårdh når, med sitt förslag till bibliotek, rent fysiskt ända ner till Korsvägen/Eklandagatan. Detta skulle kunna förbättra universitetets möjligheter att vända sig till en bredare publik och sänka trösklarna till bibliotekets samlingar och övriga verksamhet. Varg och Jais fokuserar på ett ökat flöde av människor mellan Korsvägen och Renströmsparken. Samtliga förslag visar möjligheten för gallerier och andra scener för konst och kultur att möta betydligt fler göteborgare och besökare än idag. Både Korsvägen och Götaplatsen är effektiva platser för ökad exponering. De konstnärliga verksamheterna synliggörs därigenom mer och fler kan därmed komma i kontakt med utbildningarna.

Projektets fotavtryck på marken varierar mellan förslagen. Tham & Videgårds förslag lämnar i stort sett ett likartat fotavtryck som idag medan de andra förslagen breder ut sig mer på ytan. Wingårdhs och Jais bevarar delar av dagens biblioteksbyggnader medan de andra två förslagen innebär att biblioteket rivs helt. I Tham & Videgårds båda förslag lämnas Gamla hovrätten med sina kulturvärden orörd för framtiden. Arkitekterna har i olika grad lämnat förslag på förbättrad gång- och cykeltrafik. I detta avseende har Wingårdhs redovisat det mest genomarbetade förslaget. Bland annat genom att koppla ihop Lundgrensgatan och Johannebergsgatan för att användas huvudsakligen som ett cykelstråk samt förslag om cykelparkeringar mm.

Projektet avser att bidra till utvecklingen av hållbarhet i den nya kreativa ekonomin genom såväl ökade samarbeten inom universitetet som med andra aktörer vid Götaplatsen och Korsvägen. Flera förslag har visat på möjligheten att genom tillkommande, ej programmerade ytor, ge plats för andra verksamheter inom uppdragsområdet. Om Gamla hovrätten tomställs finns där möjligheter att bedriva verksamheter som syftar till exempelvis sociala innovationer, kulturutövning eller andra verksamheter som har direkt eller indirekt koppling till forskning, utbildning och konstnärlig verksamhet vid universitetet. Likaså att hitta samarbeten med kreativa näringar som befinner sig i tidiga stadier eller i behov av idéer och input från forskare och studenter.

Rekommendationer för fortsatt arbete

Bakgrund och argument

När den så kallade parkeringstomten mitt under den pågående volymstudieprocessen blev tillgänglig för Göteborgs universitets utveckling av Campus Näckrosen förändrades spelplanen väsentligt. Nya volymstudier visade att hela den konstnärliga fakulteten kunde integreras i ett stads kvarter, vilket snarare stärker visionen om ett cityuniversitet. I kvarteret kan den konstnärliga praktiken samspela med arkitekturen på ett sätt som motsvarar den konstnärliga fakultetens uttryckliga vilja att vara mitt i samhället och att ha superpublika gränser mot staden, samtidigt som kvarteret erbjuder mer anonyma baksidor som är nödvändiga för verksamheten. Göteborgs universitets mål att integrationen av de humanistiska studierna och de konstnärliga genrerna i nya byggnader och ett definierat stadsrum skall bidra till stadslivet har alla möjligheter att realiseras här.

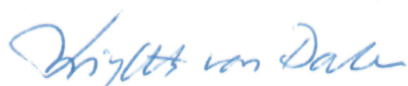
Konsekvensen av detta inriktningsbeslut är att den konstnärliga fakultetens rumsliga integration med universitetsbiblioteket och Humanisten blir mindre framträdande, men ändå betydligt starkare än i dagsläget. Målet att skapa en öppen, modern och nyskapande lärande-, forsknings- och biblioteksmiljö som är präglad av såväl humanistiska studier som konstnärliga genrer kring ett nytt UB och Humanisten kvarstår. Universitetsbiblioteket, som redan idag har starka samband med Humanisten, skall utvecklas till en tydlig mötesplats inom Campus Näckrosen, samtidigt som kärnvärden knutna till den unika boksamlingen och avancerade forskningsprocesser värnas och utvecklas.

Volymstudierna har, som framgår av utlåtandets generella synpunkter, tydligt visat på möjligheter och begränsningar att genom om- och tillbyggnader inrymma verksamheter i Gamla hovrätten och gamla universitetsbiblioteksbyggnaden. Bedömningsgruppens slutsats är att de lämpar sig bäst för ett mindre komplext innehåll än HDK och Valand och att de borde ha stor potential att relativt enkelt omvandlas till ett slags kreativa ”nav” med lokaler för externa aktörer, Artists in Residence eller bostäder för studenter och forskare med anknytning till Campus Näckrosen.

Bedömningsgruppens rekommendationer för fortsatt utredningsarbete i anslutning till detaljplaneprocessen:

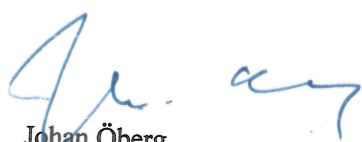
- Konstnärliga fakulteten lokaliseras till kv. Tullgarn, som idag inrymmer Artisten och den s.k. parkeringstomten. Hela f d Kjellbergska skolan rivs. Förslag av Tham & Videgård kan användas som en utgångspunkt för fortsatt detaljplanearbete i denna del.
- Det nya universitetsbiblioteket utvecklas med utgångspunkt i befintligt läge och med tydlig koppling till Korsvägen. Ett nytt parallellt arkitektuppdrag utlyses där inplaceringen på denna plats analyseras och gestaltas.
- Användning av Gamla hovrätten med inriktning mot innovationsverksamhet inom konst, kultur och humaniora prövas.
- Med utgångspunkter i punkterna ovan kan två potentiella stråk mellan Götaplatsen och Korsvägen utvecklas, å ena sidan ett parkstråk i särklass väster om den konstnärliga fakulteten och Gamla hovrätten och å den andra ett livaktigt urbant stråk präglad av universitetets verksamheter inom konst, kultur och humaniora utmed Johannebergsgatan-Lundgrensgatan.
- Projektets betydelse för kunskapsstillväxt och hållbar utveckling i vidare mening behöver fortgående utvecklas, analyseras och kommuniceras. Likaså bör arbetet med att uppfylla kraven enligt Miljöbyggnad motsvarande Silver/Guld intensifieras.

Göteborg den 3 december 2015

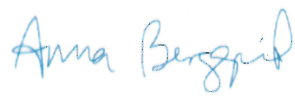

Birgitta van Dalen, ordförande

Christian Frisenstam

Ingrid Elam

Johan Öberg

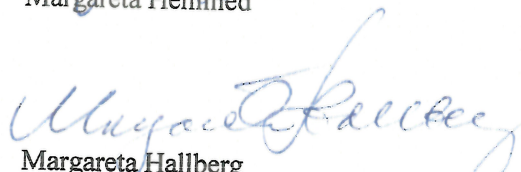

Märten Fiselius

Anna Bergqvist

Björn Siesjö

Hans Hofflander

Margareta Hemmed

Margareta Hallberg

Andreas Eklöf

Hans Bjur

Jenny Appelgren

BILAGA: - Medborgardialog